

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-41-05

Druk nr 3859

Warszawa, 31 marca 2005 r.

Pan
Włodzimierz Cimoszewicz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych wraz z projektem aktu wykonawczego.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z szacunkiem

(-) Marek Belka

U S T A W A

z dnia

o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych¹⁾

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa zasady i tryb przyznawania kompensaty oraz warunki współpracy organów w Rzeczypospolitej Polskiej z organami innych państw członkowskich Unii Europejskiej właściwymi w sprawach postępowania o uzyskanie tego świadczenia.

Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) ofiara – osoba fizyczna, która na skutek przestępstwa umyślnego, popełnionego z użyciem przemocy, poniosła śmierć albo doznała naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, określonych w art. 156 § 1 i art. 157 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.²⁾), zwanej dalej „Kodeks karny”;
- 2) osoba najbliższa – małżonek lub osoba pozostająca z ofiarą we wspólnym pożyciu, wstępny, zstępny, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia, jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa, o którym mowa w pkt 1, osoby te pozostawały na utrzymaniu ofiary, która poniosła śmierć na skutek przestępstwa;

- 3) osoba uprawniona – ofiara lub osoba najbliższa;
- 4) kompensata – świadczenie pieniężne przyznawane osobie uprawnionej w trybie niniejszej ustawy.

Rozdział 2

Zasady i tryb przyznawania kompensaty

Art. 3. Kompensata może pokrywać wyłącznie:

- 1) utracone zarobki lub inne środki utrzymania,
- 2) koszty leczenia,
- 3) koszty pogrzebu

– będące skutkiem popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 2 pkt 1.

Art. 4. Kompensatę przyznaje się, jeżeli przestępstwo zostało popełnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na szkodę osoby mającej obywatelstwo polskie lub obywatelstwo innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

Art. 5. Kompensatę przyznaje się jedynie wówczas i w takiej wysokości, w jakiej osoba uprawniona nie może uzyskać pokrycia utraconych zarobków, innych środków utrzymania lub kosztów, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 2 i 3, od sprawcy lub sprawców przestępstwa, z tytułu ubezpieczenia, pomocy społecznej albo z innego źródła lub tytułu, niezależnie od tego, czy sprawca lub sprawcy przestępstwa zostali wykryci, oskarżeni lub skazani.

Art. 6. Kompensata nie może przekroczyć 12 000 zł.

Art. 7. 1. Kompensatę przyznaje się, jeżeli wszczęto postępowanie karne albo odmówiono jego wszczęcia z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1 pkt 4, 5, 8, 10 i 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.³⁾), zwanej dalej „Kodeks postępowania karnego”.

2. Kompensaty nie przyznaje się pomimo wszczęcia postępowania karnego, jeżeli zostało ono następnie umorzone z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1 pkt 1, 2, 3, 7 i 9 Kodeksu postępowania karnego bądź wydano wyrok uniewinniający z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 Kodeksu postępowania karnego.

Art. 8. 1. Organem właściwym w sprawach o przyznanie kompensaty jest sąd rejonowy, w którego okręgu popełniono przestępstwo, zwany dalej „organem orzekającym”. Organ orzekający rozpoznaje wniosek, stosując odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.⁴⁾) o postępowaniu nieprocesowym. Uczestnikiem postępowania jest obok osoby uprawnionej prokurator.

2. Kompensatę przyznaje się na wniosek osoby uprawnionej.

3. Wniosek o kompensatę składa się do organu orzekającego w terminie 2 lat od dnia popełnienia przestępstwa, pod rygorem wygaśnięcia uprawnienia do żądania kompensaty.

Art. 9. 1. Wniosek o kompensatę powinien zawierać:

- 1) imię, nazwisko i adres osoby uprawnionej;
- 2) informację o stanie rodzinnym osoby uprawnionej;
- 3) wskazanie daty i miejsca popełnienia przestępstwa stanowiącego podstawę ubiegania się o kompensatę i jego zwięzły opis z podaniem skutków;

- 4) informację o rodzaju i wysokości poniesionych kosztów oraz utraconych zarobków lub innych środków utrzymania;
- 5) uprzedzenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia o niezyskaniu odszkodowania lub świadczenia z innych źródeł lub tytułów, o którym mowa w art. 5;
- 6) oświadczenie osoby uprawnionej, złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej, o niezyskaniu odszkodowania lub świadczenia z innych źródeł lub tytułów, o którym mowa w art. 5;
- 7) oświadczenie osoby uprawnionej o znajomości obowiązków wynikających z art. 13.

2. Do wniosku o kompensatę należy dołączyć odpisy odpowiednich orzeczeń wydanych w postępowaniu karnym, odpisy zaświadczeń lekarskich lub opinii biegłego dotyczących doznania przez ofiarę uszczerbku na zdrowiu oraz inne dokumenty potwierdzające informacje zawarte we wniosku.

3. Jeżeli o kompensatę ubiega się osoba najbliższa, dołącza do wniosku dokumenty potwierdzające fakt pozostawania w czasie popełnienia przestępstwa stanowiącego podstawę wniosku na utrzymaniu ofiary, która na skutek tego przestępstwa poniosła śmierć.

4. Wniosek oraz dołączone do niego dokumenty nie wymagają legalizacji ani żadnej innej równoważnej czynności.

5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór formularza wniosku o przyznanie kompensaty, uwzględniając potrzebę zgromadzenia dostatecznych danych, umożliwiających przyznanie kompensaty.

Art. 10. 1. Organem właściwym do udzielania osobie uprawnionej niezbędnych informacji w zakresie możliwości i warunków ubiegania się o kompensatę

przyznawaną przez organ orzekający w Rzeczypospolitej Polskiej, gdy przestępstwo zostało popełnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, udostępniania wzoru formularza wniosku o przyznanie kompensaty oraz udzielania na żądanie osoby uprawnionej ogólnej pomocy i informacji co do sposobu wypełnienia wniosku jest prokuratura okręgowa właściwa ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu osoby uprawnionej, zwana dalej „organem pomocniczym”.

2. Organ pomocniczy udziela osobie ubiegającej się o przyznanie kompensaty w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej niezbędnych informacji w zakresie możliwości i warunków ubiegania się o kompensatę przyznawaną przez organy orzekające w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, gdy przestępstwo zostało popełnione na terytorium tych państw, udostępnia odpowiedni wzór formularza wniosku oraz udziela na żądanie tej osoby ogólnej pomocy i informacji co do sposobu wypełnienia wniosku.

Art. 11. W sprawach o przyznanie kompensaty skarga kasacyjna nie przysługuje.

Art. 12. Kompensata wypłacana jest przez sąd rejonowy, który wydał orzeczenie o przyznaniu kompensaty w terminie miesiąca od uprawomocnienia się orzeczenia. Wypłata następuje ze środków budżetu państwa.

Art. 13. 1. Osoba, której przyznano kompensatę jest obowiązana ją zwrócić, jeżeli umorzono postępowanie karne z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1 pkt 1, 2, 3, 7 i 9 Kodeksu postępowania karnego bądź wydano wyrok uniewinniający z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 Kodeksu postępowania karnego.

2. Z dniem uprawomocnienia się orzeczenia o umorzeniu postępowania karnego bądź wyroku uniewinniającego, prokurator zawiadamia osobę, której przyznano kompensatę o obowiązku zwrotu kompensaty w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia.

3. Kompensatę zwraca się do organu orzekającego, który wydał orzeczenie o przyznaniu kompensaty.

4. Jeżeli osoba uprawniona nie zwróci kompensaty w terminie, o którym mowa w ust. 2, Skarbowi Państwa przysługuje w stosunku do osoby uprawnionej roszczenie o zwrot kompensaty.

Art. 14. 1. W razie przyznania osobie uprawnionej kompensaty, Skarb Państwa ma roszczenie zwrotne do sprawcy lub sprawców przestępstwa umyślnego, popełnionego z użyciem przemocy, na skutek którego ofiara poniosła śmierć albo doznała naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, określonych w art. 156 § 1 i art. 157 § 1 Kodeksu karnego.

2. Powództwo dotyczące roszczeń, o których mowa w ust. 1 i w art. 13 ust. 4, może wytoczyć w postępowaniu cywilnym prokurator.

Rozdział 3

Współpraca organów pomocniczych i organów orzekających w Rzeczypospolitej Polskiej z organami pomocniczymi i organami orzekającymi w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej

Art. 15. 1. Organ pomocniczy w Rzeczypospolitej Polskiej przyjmuje i niezwłocznie przekazuje wnioski o kompensatę wraz z niezbędną dokumentacją organom orzekającym w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej. Organ

pomocniczy przekazuje wnioski, wykorzystując w tym celu właściwy formularz opracowany przez Komisję Europejską.

2. Organ pomocniczy nie dokonuje oceny zasadności wniosków.

Art. 16. Organ pomocniczy w Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek organów orzekających w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej:

- 1) przekazuje tym organom, w porozumieniu z osobami, które wystąpiły z wnioskiem o kompensatę, uzupełniające informacje, załączając listę dodatkowych dokumentów;
- 2) przesłuchuje, stosując odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego, osoby wskazane przez organy orzekające i przekazuje niezwłocznie tym organom protokoły z przesłuchań;
- 3) może umożliwić organowi orzekającemu przesłuchanie osoby wskazanej przez ten organ, przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość.

Art. 17. Koszty czynności, w tym tłumaczeń dokumentów przekazywanych do organów orzekających w innych państwach członkowskich, dokonywanych przez organy pomocnicze w Rzeczypospolitej Polskiej obciążają Skarb Państwa.

Art. 18. 1. Organem orzekającym w Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku wniosków o kompensatę przekazywanych przez organy pomocnicze w innych państwach członkowskich, jest sąd, w którego okręgu popełniono przestępstwo.

2. Jeżeli nie można ustalić miejsca popełnienia przestępstwa właściwy jest sąd, w którego okręgu wszczęto postępowanie lub odmówiono jego wszczęcia.

3. Jeżeli nie można ustalić właściwości miejscowej sądu w sposób określony w ust. 1 i 2, organem orzekającym jest sąd właściwy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy.

Art. 19. Organ orzekający w Rzeczypospolitej Polskiej, po otrzymaniu wniosku od organu pomocniczego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, niezwłocznie przekazuje temu organowi i osobie, która z wnioskiem wystąpiła, potwierdzenie otrzymania wniosku, informacje o organie orzekającym właściwym do rozpoznania wniosku i o sygnaturze akt oraz, w miarę możliwości, informację o przybliżonym terminie zakończenia postępowania w przedmiocie kompensaty.

Art. 20. Organ orzekający w Rzeczypospolitej Polskiej może występować do organu pomocniczego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej o:

- 1) przekazanie uzupełniających informacji, niezbędnych do rozpoznania wniosku;
- 2) przesłuchanie, zgodnie z prawem innego państwa członkowskiego, wskazanych osób i przekazanie protokołów przesłuchań;
- 3) zapewnienie niezbędnej pomocy przy przesłuchaniu osoby wskazanej przez organ orzekający, przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość.

Art. 21. Przesłuchanie, o którym mowa w art.16 pkt 3 i w art. 20 pkt 3, może zostać przeprowadzone wyłącznie za zgodą osoby przesłuchiwanej. W stosunku do osoby przesłuchiwanej nie stosuje się środków przymusu.

Art. 22. Organ orzekający w Rzeczypospolitej Polskiej przekazuje odpis postanowienia w przedmiocie kompensaty organowi pomocniczemu w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej i osobom, które wystąpiły z wnioskiem o kompensatę, wykorzystując w tym celu właściwy formularz opracowany przez Komisję Europejską.

Art. 23. 1. Organ pomocniczy i organ orzekający w Rzeczypospolitej Polskiej przekazuje organowi pomocniczemu i organowi orzekającemu w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, korespondencję w języku urzędowym tego państwa lub innym języku wskazanym przez to państwo do korespondencji w sprawach o kompensatę, z zastrzeżeniem ust. 3.

2. Organ pomocniczy i organ orzekający w Rzeczypospolitej Polskiej przyjmuje od organów pomocniczych i organów orzekających w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej korespondencję w języku polskim i angielskim, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. Protokoły z przesłuchań przeprowadzonych przez organ pomocniczy oraz orzeczenia wydane przez organy orzekające w przedmiocie kompensaty przyjmuje się i przekazuje w języku urzędowym państwa, w którym zostały one sporządzone.

Rozdział 4

Przepisy końcowe

Art. 24. Przepisy ustawy mają zastosowanie do przestępstw popełnionych od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 25. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2005 r., z wyjątkiem art. 9 ust. 4, art. 10 ust. 2 oraz art. 15-23, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2006 r.

-
- 1) Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia dyrektywy Rady nr 2004/80/EC z dnia 29 kwietnia 2004 r. odnoszącej się do kompensaty dla ofiar przestępstw (OJ L 261 z 6.08.2004).
 - 2) Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 243, poz. 2426.
 - 3) Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641 oraz z 2005 r. Nr 10, poz. 70.
 - 4) Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 2356 i Nr 237, poz. 2384 oraz z 2005 r. Nr 13, poz. 98.

UZASADNIENIE

1. Państwowa kompensacja przysługująca ofiarom przestępstw funkcjonuje na świecie już od 1964 r. Większość państw Europy Zachodniej wprowadziła ją w latach 70-tych XX wieku. Uznano to za konieczne nie tylko dlatego, że wielu sprawców przestępstw pozostaje nieznanymi, ale i z tego powodu, że bardzo często sprawcy nie są w stanie zrehabilitować wyrządzonych ofierze przestępstwa szkód i strat. Nawet więc wtedy, gdy na rzecz ofiary orzeczono obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę albo zasądzone odszkodowanie od sprawcy przestępstwa, wyegzekwowanie tych świadczeń jest często w praktyce niemożliwe.

Kompensata państwowa nie ma – co do swej istoty – zastępować restytucji i odszkodowania ze strony sprawcy przestępstwa. Przede wszystkim bowiem to on powinien zadośćuczynić za szkody i cierpienia zadane ofierze. Ingerencja państwa powinna nastąpić jedynie wówczas, gdy osoba pokrzywdzona przestępstwem nie może otrzymać jakichkolwiek środków od sprawcy, ani z żadnego innego źródła (ubezpieczenie, pomoc socjalna itp.). Kompensata państwowa ma więc charakter subsydiarny i wyrównuje, w całości lub w części, te straty materialne ofiary, które w żaden inny sposób nie mogą zostać pokryte.

2. W Polsce dotychczas nie istniał system państwowej pomocy przysługującej ofiarom przestępstw. Powołana do życia pod koniec 1985 r. przez Wydawnictwo Prawnicze Fundacja Pomocy Ofiarom Przestępstw, mająca pełnić rolę quasi-państwowego funduszu tego rodzaju, zadania swego w praktyce nigdy w pełni nie realizowała. Udzielana przez nią pomoc materialna zawsze dotyczyła jedynie nielicznej grupy pokrzywdzonych.

Takiej roli nie pełni również fundusz pomocy postpenitencjarnej, z którego od początku, czyli od utworzenia go w 1974 r., możliwe było udzielanie pomocy także pokrzywdzonym i ich rodzinom. Pomoc taka świadczona była zupełnie wyjątkowo. Zarówno w okresie obowiązywania ustawy z 1974 r., jak i na gruncie obecnej regulacji zawartej w art. 43 Kodeksu karnego wykonawczego oraz w

rozporządzeniu wykonawczym wydanym na podstawie tego przepisu, pokrzywdzony usytuowany jest jako uprawniony drugiej kategorii. W pierwszej kolejności z funduszu mogą bowiem korzystać osoby pozbawione wolności, a więc sprawcy przestępstw i ich rodziny. Tego rodzaju rozwiązanie stanowi dla ofiar przestępstw bez wątpienia źródło wiktyimizacji wtórnej, czyli źródło dodatkowych stresów wynikających z poczucia, że są gorzej traktowane przez państwo, niż ma to miejsce w odniesieniu do przestępców.

Aktualnie ofiary przestępstw mają zatem do dyspozycji w zasadzie tylko to, co jest dostępne dla wszystkich osób potrzebujących pomocy. Chodzi o pomoc społeczną, której zaplecze finansowe jest jednak bardzo skromne, jak też o różnego rodzaju ubezpieczenia, z których wszakże korzystać mogą osoby zamożniejsze.

3. Uchwalenie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych i jej szybkie wprowadzenie w życie jest teraz konieczne z uwagi na przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, w której dąży się do ujednoczenia zasad państwowej kompensacji przysługującej ofiarom przestępstw we wszystkich krajach członkowskich. W 2001 r. opracowany został specjalny dokument pod nazwą „Zielona Księga”, poświęcony kompensacji państwowej. Był on między innymi podstawą do uchwalenia w dniu 29 kwietnia 2004 r. dyrektywy dotyczącej kompensaty przysługującej ofiarom przestępstw, która nakłada na każde państwo członkowskie Unii Europejskiej obowiązek wprowadzenia systemu kompensacyjnego do dnia 1 lipca 2005 r. Natomiast dostosowanie prawa wewnętrznego do dyrektywy musi nastąpić w terminie do dnia 1 stycznia 2006 r.

Przepisy projektu ustawy uwzględniają nie tylko postanowienia dyrektywy dotyczącej kompensaty, ale również przepisy, które nie zostały w niej ostatecznie zawarte, choć z pewnością stanowią wytyczne dla państw członkowskich przy implementacji dyrektywy. Dotyczy to przepisów określających warunki uzyskania kompensaty, jej subsydiarność, zakres, czy termin składania wniosków o jej przyznanie.

4. Projekt ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych określa zasady i tryb przyznawania kompensaty oraz warunki współpracy organów pomocniczych i organów orzekających w

Rzeczypospolitej Polskiej z organami pomocniczymi i organami orzekającymi w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej w zakresie postępowania w sprawach o kompensatę.

Kompensata to świadczenie pieniężne przyznawane ofiarom niektórych przestępstw umyślnych lub ich osobom najbliższym, które jest wypłacane z budżetu państwa.

Przepis art. 2 projektu zawiera definicje określeń użytych w ustawie.

Proponuje się, by za ofiarę uznać osobę fizyczną, która na skutek przestępstwa umyślnego, popełnionego z użyciem przemocy, poniosła śmierć albo doznała naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, określonych w art. 156 § 1 i art. 157 § 1 Kodeksu karnego.

W art. 2 pkt 2 projektu zdefiniowano na potrzeby proponowanej regulacji pojęcie osoby najbliższej. Osobami takimi są: małżonek lub osoba pozostająca z ofiarą we wspólnym pożyciu, wstępny, zstępny, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia – jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa osoby te pozostawały na utrzymaniu ofiary, która poniosła śmierć na skutek przestępstwa.

Natomiast art. 4 określa zakres terytorialny i podmiotowy ustawy. Obejmuje ona przestępstwa umyślne popełnione tylko na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Z kolei ofiarą może być nie tylko obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, lecz również każdego innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Do takiej regulacji zobowiązuje wskazana wyżej dyrektywa.

Projekt wprowadza zasadę subsydiarności kompensaty. Wchodzi zatem ona w grę dopiero wtedy, gdy osoba uprawniona nie może jej uzyskać z żadnego innego źródła. Stworzenie wyczerpującego katalogu instytucji i organizacji, od których można uzyskać odszkodowanie nie jest możliwe, dlatego wskazano w projekcie najczęściej występujące, tj. ubezpieczenie, pomoc społeczna.

Jednocześnie przyjmuje się, że kompensata będzie przyznawana niezależnie od tego, czy sprawca lub sprawcy przestępstwa zostali wykryci, oskarżeni lub skazani.

Przyznanie państwowej kompensaty nie zwalnia sprawcy z obowiązku naprawienia szkody, ani też nie ogranicza prawa dochodzenia odszkodowania przez osoby uprawnione od sprawcy przestępstwa w postępowaniu sądowym.

5. Projektowana ustawa przewiduje w art. 3 ściśle określony katalog kosztów podlegających kompensacji – mogą to być wyłącznie utracone zarobki lub inne środki utrzymania, koszty leczenia oraz koszty pogrzebu. Nie przewiduje się pokrycia szkód materialnych, ani zadośćuczynienia krzywdy moralnej. Określono ponadto maksymalną wysokość, jaką może osiągnąć kompensata, tj. 12 000 zł. Oczywistą przyczyną przedstawionych powyżej propozycji są bardzo ograniczone aktualnie możliwości budżetu państwa polskiego.

Ubieganie się o kompensatę możliwe jest tylko w określonym terminie – tj. w ciągu dwóch lat od chwili popełnienia przestępstwa.

Kolejnym warunkiem uzyskania kompensaty jest wszczęcie postępowania karnego. Wyjątek stanowią tu sytuacje, gdy wprowadzie nie wszczęto postępowania karnego, ale nastąpiło to z powodu zaistnienia określonej ujemnej przesłanki procesowej, np. sprawca zmarł. Natomiast kompensata nie przysługuje pomimo wszczęcia postępowania karnego, jeżeli zostało ono następnie umorzone z powodu stwierdzenia następujących okoliczności:

- czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia,
- czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa,
- społeczna szkodliwość czynu jest znikoma,
- postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się,
- brak skargi uprawnionego oskarżyciela,

jak również w przypadku gdy sąd, po rozpoczęciu przewodu sądowego, stwierdzi istnienie okoliczności wymienionych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 Kodeksu postępowania karnego i wyda wyrok uniewinniający.

Państwowa kompensata nie może w żadnym razie wyręczać sprawców przestępstw, ani przejmować zadań instytucji ubezpieczeniowych oraz pomocy społecznej. Dlatego też w art. 5 projektu stanowi się, że kompensatę przyznaje się, jedynie wówczas i w takiej wysokości, w jakiej osoba uprawniona nie może uzyskać pokrycia utraconych zarobków i kosztów, o których mowa w art. 3 pkt 2 i 3, z innych źródeł. Ponadto należy przewidzieć sytuacje, gdy wypłacenie kompensaty okaże się niezasadne, bo postępowanie karne zostało jednak umorzono bądź wydano wyrok uniewinniający z powodów powyżej wskazanych. W takich sytuacjach przewidziano obowiązek zwrotu kompensaty, o czym stanowi art. 13 ust. 1 projektu. Jeżeli osoba zobowiązana do zwrotu kompensaty nie uczyni tego w terminie wskazanym w art. 13 ust. 2 projektu ustawy – prokurator będzie mógł wytoczyć powództwo o zwrot kompensaty. Ponadto – w myśl projektowanego art. 14 ust. 1 – w razie przyznania osobie uprawnionej kompensaty, Skarb Państwa ma roszczenie zwrotne do sprawcy lub sprawców przestępstwa umyślnego, popełnionego z użyciem przemocy, na skutek którego ofiara poniosła śmierć albo doznała naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, określonych w art. 156 § 1 i art. 157 § 1 K.k. Zgodnie z projektowaną treścią art. 14 ust. 2 legitymację do wystąpienia z powództwem o roszczenie zwrotne przyznano prokuratorowi.

6. Organem orzekającym o przyznaniu kompensaty ma być sąd rejonowy, a trybem właściwym – tryb postępowania nieprocesowego.

Właściwość miejscową sądu określa miejsce popełnienia przestępstwa stanowiące podstawę ubiegania się o kompensatę.

Uczestnikiem postępowania jest prokurator, którego udział jest uzasadniony także jego wiedzą o toczącym się potencjalnie postępowaniu karnym, w którym pokrzywdzonym jest wnioskodawca.

Wymogi formalne wniosku, a zwłaszcza obowiązek udokumentowania okoliczności mających wpływ na przyznanie kompensaty, powinny zapewnić

oczekiwaną w tych sprawach szybkość postępowania. Temu samemu celowi służy wyłączenie dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej.

Udogodnieniem dla wnioskodawcy będzie niewątpliwie opracowanie wzoru formularza wniosku o kompensatę.

7. Wskazana wyżej dyrektywa dotycząca kompensaty dla ofiar przestępstw stwarza zobowiązanie dla państw członkowskich Unii Europejskiej do wprowadzenia systemu przyznawania kompensaty ofiarom przestępstw mającym miejsce pobytu w innym państwie członkowskim, niż to, na terytorium którego przestępstwo zostało popełnione.

W celu ułatwienia dochodzenia kompensaty osobom uprawnionym w takich sytuacjach dyrektywa przewiduje system współpracy między odpowiednimi organami krajowymi, wskazanymi przez poszczególne państwa członkowskie Unii Europejskiej. Dyrektywa wprowadza dwa rodzaje organów, tj. pomocnicze oraz orzekające w przedmiocie kompensaty, określa ich funkcje oraz zasady współpracy.

Projekt ustawy wdraża także postanowienia dyrektywy w zakresie współpracy między organami orzekającymi i pomocniczymi, określając jednocześnie ich zadania. Wskazuje organy pomocnicze i orzekające w Rzeczypospolitej Polskiej, ich właściwość miejscową. Z uwagi na fakt, że organy pomocnicze służyć mają m.in. jako źródło informacji dla osób ubiegających się o kompensatę przyznawaną zarówno w kraju, jak i za granicą, zasadnym było określenie w projekcie ich właściwości ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu tych osób. Właściwość miejscowa organów orzekających w Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku wniosków pochodzących z zagranicy – została określona według miejsca popełnienia przestępstwa. Jeżeli nie można ustalić miejsca popełnienia przestępstwa – właściwy jest sąd, w którego okręgu wszczęto postępowanie lub odmówiono jego wszczęcia, a gdy nie można ustalić właściwości miejscowej sądu w powyższy sposób, organem orzekającym jest sąd właściwy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy.

Zgodnie z art. 4, 5 i 6 dyrektywy organy pomocnicze w danym państwie członkowskim powinny udostępniać odpowiednie formularze wniosków i udzielać informacji w zakresie ich wypełniania oraz warunków ubiegania się o kompensatę. Powinny również pośredniczyć w przekazywaniu wniosków o kompensatę do organów orzekających w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej. Odzwierciedlają to art. 10 i 15 projektu ustawy.

Natomiast art. 8 i 9 dyrektywy wskazują zakres czynności, jakie podejmować mogą organy pomocnicze na wniosek organów orzekających, tj. udzielać dodatkowych informacji niezbędnych do rozpatrzenia wniosku o kompensatę, przesłuchiwać wskazane osoby, umożliwiać przesłuchanie z wykorzystaniem urzędów pozwalających na przeprowadzenie tej czynności na odległość. Kwestie te uregulowane zostały w art. 16 projektu ustawy w odniesieniu do zadań organów pomocniczych oraz w art. 20 – w odniesieniu do odpowiadających im zadań organów orzekających. Zgodnie z brzmieniem art. 9 ust. 2 dyrektywy art. 21 projektu wskazuje, że przesłuchanie na odległość odbywa się za zgodą osoby przesłuchiwanej oraz bez możliwości stosowania jakichkolwiek środków przymusu.

Według art. 7 i 10 dyrektywy organy orzekające po otrzymaniu wniosku o kompensatę powinny organom pomocniczym i osobom, które z wnioskiem o kompensatę wystąpiły, udzielać informacji o osobach lub jednostkach odpowiedzialnych za rozpatrzenie wniosków i w miarę możliwości o terminie wydania orzeczenia, zaś po zakończeniu postępowania – przekazywać decyzje w przedmiocie kompensaty. Zapisy takie znalazły się w art. 19 i 22 projektu ustawy.

Z kolei art. 11 ust. 1 dyrektywy określa języki, w jakich może być przesyłana korespondencja między organami różnych państw członkowskich Unii Europejskiej. Zagadnienie to reguluje art. 23 projektu.

Ponadto art. 11 ust. 2 dyrektywy wskazuje, że koszty postępowania przed organami pomocniczymi nie mogą obciążać ani organów orzekających w innych państwach członkowskich, ani też osób, które występują z wnioskami o kompensatę. Art. 17 projektu wprowadza w tym przedmiocie właściwy zapis.

Zaznaczyć wypada, że dyrektywa w art. 11 ust. 3 przewiduje, że wszelkie dokumenty przekazywane między organami nie powinny podlegać obowiązkowi legalizacji, ani też innym, podobnym czynnościom. Kwestię tę reguluje art. 9 ust. 4 projektu.

8. Proponuje się, aby kompensata wypłacana była przez sąd rejonowy, który wydał orzeczenie o jej przyznaniu ze środków budżetu państwa. Źródło sfinansowania kompensat określi ustawa budżetowa.

Jednocześnie należy podnieść, że na wypłatę kompensat w 2005 r. niezbędne będzie wygospodarowanie oszczędności w budżecie państwa na 2005 r., ponieważ zarówno w ustawie budżetowej na rok 2005 w rezerwach celowych, jak i w budżecie części 15 „Sądy powszechne” nie przewidziano środków finansowych na skutki związane z wejściem w życie projektowanych rozwiązań z dniem 1 lipca 2005 r.

W toku prac nad projektem ustawy rozważano możliwość utworzenia funduszu, z którego wypłacane byłyby środki z tytułu przyznanej ofiarom przestępstw kompensaty. Jednakże przyjęcie takiego rozwiązania byłoby sprzeczne z kierunkiem prac Rządu i Parlamentu, w którym ogranicza się funkcjonowanie agencji, funduszy i fundacji. Ponadto tworzenie nowego funduszu nie byłoby spójne z postanowieniami art. 22 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148, z późn. zm.), zgodnie z którymi nie powołuje się funduszy celowych, a funkcjonują tylko te, które były powołane przed dniem wejścia w życie cytowanej ustawy (1 stycznia 1999 r.).

9. Ocena skutków regulacji

Wejście w życie ustawy wywoła niewątpliwie skutki finansowe dla budżetu państwa. Należy jednak podkreślić, że precyzyjne obliczenie tych skutków nie jest możliwe, gdyż nieznana jest liczba pokrzywdzonych, którzy złożą wnioski o kompensatę oraz to, w jakiej wysokości zostanie ona przyznana.

Z uwagi na to, że o państwową kompensatę ubiegać się będą mogły ofiary tych przestępstw umyślnych, w wyniku których doszło do naruszenia czynności narządu

ciała lub rozstroju zdrowia, określonych w art. 156 § 1 i art. 157 § 1 Kodeksu karnego lub osoby najbliższe pozostające na utrzymaniu ofiar, które na skutek takiego przestępstwa poniosły śmierć, wnioskodawcami będą przede wszystkim pokrzywdzeni przestępstwami z art. 148, art. 156 § 1 i 3, art. 157 K.k. Takich pokrzywdzonych w latach 2001 i 2002 było odpowiednio: 16.254 i 15.991, czyli rocznie średnio ok. 16.000 (przy art. 157 K.k. statystyki nie uwzględniają rozróżnienia na poszczególne paragrafy).

Ponadto część pokrzywdzonych przestępstwami z art. 158, 159, 197, 200, 207, 280, 281, 282 Kodeksu karnego doznać może wyżej wskazanych skutków. Liczba osób pokrzywdzonych wymienionymi przestępstwami to w latach 2001 i 2002 odpowiednio: 97.806 i 93.877. Założeniem jest, że rocznie jedna dziesiąta takich pokrzywdzonych będzie ubiegać się o państwową kompensatę, czyli średnio ok. 9.600 osób.

Łącznie więc może to być w skali roku ok. 25.600 pokrzywdzonych. Hipotetycznie zakłada się, że połowa z tych osób będzie ubiegać się o kompensatę, czyli 12.800.

Zgodnie z projektowanymi rozwiązaniami maksymalna kompensata nie może przekroczyć 12 000 zł. Zakładając więc (co jest jednak nieprawdopodobne), że każdej z 12.800 osób przyznano by kompensatę w maksymalnej wysokości, należałoby zabezpieczyć w budżecie państwa kwotę 153 600 000 zł (12.800 x 12 000). Trzeba jednak mieć na uwadze, że niejednokrotnie wysokość kompensaty wnioskowanej lub przyznanej będzie znacząco niższa od maksymalnie dopuszczalnej, a także nie wszyscy wnioskodawcy w ogóle ją otrzymają. Można więc wysunąć przypuszczenie, że skutki dla budżetu państwa związane z wejściem w życie ustawy wyrazić się mogą kwotą ok. 70 mln zł rocznie.

Wejście w życie ustawy spowoduje ponadto skutki finansowe dla budżetu państwa w części 15 „Sądy Powszechne” oraz w części 37 „Sprawiedliwość” – przez nałożenie nowych zadań na sądy rejonowe wydziały cywilne, które będą pełnić funkcję organów orzekających o przyznaniu kompensaty oraz na prokuratury okręgowe, które od dnia 1 stycznia 2006 r. będą pełnić funkcję organów pomocniczych. Jednakże precyzyjne określenie i tych skutków nie jest możliwe.

Do szacunkowego wyliczenia skutków w sądach przyjęto liczbę spraw odpowiadającą wyżej wskazanej, hipotetycznej liczbie pokrzywdzonych, którzy będą ubiegać się o kompensatę – 12.800. Należy ponadto stwierdzić, że w skali każdego sądu okręgowego kadra sędziowska powinna zostać zwiększona o dwóch sędziów, czyli łącznie w kraju – o 86 sędziów. Wtedy zapotrzebowanie na pracowników administracyjnych powinno wyrażać się liczbą podwójną, tj. 172. Natomiast w każdej prokuraturze okręgowej liczba prokuratorów powinna zostać również zwiększona o dwa etaty, czyli łącznie w kraju – o 88 prokuratorów. Odpowiednio zapotrzebowanie na pracowników administracyjnych w prokuraturach powinno wyrażać się liczbą 176.

W tej sytuacji łączne skutki finansowe dla budżetu państwa w części 15 „Sądy Powszechne” szacuje się na poziomie 12 933,2 tys. zł, na co składa się:

- 1) utworzenie dodatkowych etatów – 12 805,2 tys. zł, w tym:
 - etaty sędziowskie (86) – 5 765,1 tys. zł,
 - etaty urzędnicze (172) – 7 040,1 tys. złotych, w tym pochodne – 1 157,7 tys. zł,
- 2) wydatki bieżące związane z nałożeniem na sądy funkcji organów orzekających w sprawach o przyznanie kompensaty (koszty prowadzonych postępowań – m.in. koszty korespondencji, materiałów biurowych, wynagrodzenia tłumaczy, wezwań świadków) – 128 tys. zł.

Natomiast w części 37 „Sprawiedliwość” wydatki te szacuje się na poziomie 13 932 tys. zł, na co składa się:

- 1) utworzenie dodatkowych etatów – 13 676 tys. zł, w tym:
 - etaty prokuratorskie (88) – 6 220 tys. zł,
 - etaty urzędnicze (176) – 7 456 tys. zł, w tym pochodne – 1 226 tys. zł,
- 2) wydatki bieżące związane z nałożeniem na prokuratury funkcji organów pomocniczych o przyznanie kompensaty (koszty związane z udzieleniem informacji w zakresie możliwości i warunków ubiegania się o kompensatę, koszty wynikające z pośrednictwa organów pomocniczych w kontaktach z organami orzekającymi innych państw członkowskich, w tym koszty

tłumaczenia stosownych tekstów, koszty przekazywania wniosków o kompensatę do organów orzekających w innych państwach członkowskich, koszty przesłuchania osób wskazanych przez organy orzekające) – 256 tys. zł.

Ponownie jednak trzeba podkreślić, że dopiero wejście w życie tej całkowicie nowej regulacji, jaką stanowi projektowana ustawa, pozwoli na uzyskanie właściwych danych i miarodajne oszacowanie wszystkich jej skutków.

Poza uzgodnieniami resortowymi, projekt ustawy został przekazany, w celu wyrażenia opinii, Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego, Przewodniczącemu Krajowej Rady Sądownictwa, Prezesowi Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezesowi Naczelnej Rady Adwokackiej, Prezesowi Krajowej Rady Radców Prawnych.

Ponadto projekt ustawy przedstawiono, w ramach konsultacji, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Ogólnopolskiemu Forum na Rzecz Ofiar Przestępstw, Ogólnopolskiemu Stowarzyszeniu Rodziców Zamordowanych Dzieci, Stowarzyszeniu Pacjentów Primum Non Nocere, Społeczno-Oświatowemu Stowarzyszeniu Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Edukator”, Stowarzyszeniu „Katon” – Centrum Pomocy Ofiarom Przestępstw oraz kilku innym stowarzyszeniom, które w ramach swej działalności zajmują się obroną praw ofiar przestępstw.

Generalne uwagi, zgłoszone w ramach konsultacji, dotyczyły w szczególności zakresu przedmiotowego ustawy, źródła finansowania wypłat kompensaty (propozycja utworzenia funduszu państwowego), terminu dochodzenia kompensaty oraz regulacji pozbawiającej możliwości ubiegania się o kompensatę osoby karane za przestępstwo umyślne przeciwko życiu i zdrowiu.

Na skutek opinii Krajowej Rady Sądownictwa oraz Naczelnej Rady Adwokackiej zrezygnowano z zapisu dotyczącego pozbawienia możliwości ubiegania się o kompensatę osoby karane za przestępstwo umyślne przeciwko życiu lub zdrowiu. Powyższe unormowanie zostało ocenione jako sprzeczne z zasadą wyrażoną w art. 32 Konstytucji RP.

Przedstawiona w uwagach Naczelnej Rady Adwokackiej oraz Stowarzyszenia Pacjentów Primum Non Nocere, propozycja rozszerzenia zakresu przedmiotowego projektu ustawy o ofiary przestępstw nieumyślnych, np. wypadków drogowych, nie może obecnie zyskać aprobaty z uwagi na ograniczone możliwości budżetu państwa. Jednocześnie zauważyć trzeba, że dyrektywa – której implementacji dokonuje projekt ustawy – dotyczy jedynie ofiar przestępstw umyślnych popełnionych z użyciem przemocy.

Niemniej jednak rozszerzono zakres przedmiotowy ustawy przez objęcie definicją ofiary również osób, które na skutek przestępstwa umyślnego popełnionego z użyciem przemocy doznały naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, o których mowa w art. 157 § 1 Kodeksu karnego.

Zawarta w uwagach Polskiego Towarzystwa Psychologicznego Oddział w Bielsku-Białej zespół ds. wiktymologii i pomocy ofiarom przestępstw oraz Stowarzyszenia Pacjentów Primum Non Nocere, propozycja utworzenia państwowego funduszu, z którego wypłacana byłaby kompensata, nie została uwzględniona z przyczyn podanych w uzasadnieniu do projektu ustawy.

Uwzględniając uwagę Sądu Najwyższego wydłużono termin do złożenia wniosku o kompensatę (dwa lata). Uwagi o charakterze redakcyjno-legislacyjnym, zgłoszone w ramach konsultacji społecznych, wykorzystano podczas prac nad projektem ustawy.

Projektowana ustawa nie wpłynie na rynek pracy, konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki, a także sytuację i rozwój regionalny.

4)

**URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**

**SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU**

Jarosław Pietras

Sekr.Min.JP- 85A /05/DP/kr.sw

Warszawa, dnia 14/03 2005 r.

**Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów**

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Ministra Jarosława Pietrasa, działającego z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z przedstawionym projektem ustawy (pismo nr RM-10-41-05), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

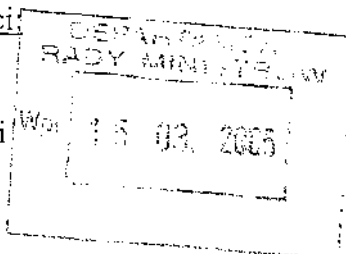
Projektowana ustawa jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem,
Z up. Sekretarza Komitetu
Integracji Europejskiej
PO SEKRETAARZ STANU
T. Nowakowski
Tomasz Nowakowski

2005-03-15

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Andrzej Kalwas
Minister Sprawiedliwości

PROJEKT

**ROZPORĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia

w sprawie wzoru wniosku o przyznanie kompensaty

Na podstawie art. 9 ust. 5 ustawy z dnia o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych (Dz. U. Nr....., poz.....) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustala się wzór wniosku o przyznanie kompensaty, stanowiący załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2005r.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Załącznik do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości
z dnia.....Nr.....poz.....

WZÓR

Sąd Rejonowy w.....

.....Wydział Cywilny

WNIOSEK O PRYZNANIE PAŃSTWOWEJ KOMPENSATY

1. Imię i nazwisko osoby uprawnionej

.....

2. Adres osoby uprawnionej

.....

.....

3. Obywatelstwo osoby uprawnionej

.....

4. Wskazanie przestępstwa stanowiącego podstawę ubiegania się o kompensatę (data i miejsce zdarzenia oraz jego zwięzły opis z podaniem skutków)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Informacja o stanie rodzinnym osoby uprawnionej

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6.¹ Dane ofiary, która poniosła śmierć na skutek przestępstwa, ze wskazaniem jej obywatelstwa

.....
.....
.....

7.¹ Informacja dotycząca stopnia pokrewieństwa pomiędzy osobą uprawnioną, ubiegającą się o przyznanie kompensaty a ofiarą

.....
małżonek lub osoba pozostająca z ofiarą we wspólnym pożyciu,
wstępny, zstępny, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia

8.¹ Informacja o pozostawaniu przez osobę uprawnioną na utrzymaniu ofiary w czasie popełnienia przestępstwa stanowiącego podstawę wniosku

.....
.....
.....
.....
.....

9. Informacja o rodzaju i wysokości poniesionych kosztów leczenia, pogrzebu albo utraconych zarobków lub innych środków utrzymania

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

10.* Oświadczam, że uzyskałem (am) od sprawcy lub sprawców przestępstwa, z tytułu ubezpieczenia, pomocy społecznej albo z innego źródła lub tytułu, pokrycie

- utraconych zarobków w kwocie od
podać źródło lub tytuł

- innych środków utrzymania w kwocie od
podać źródło lub tytuł

- kosztów leczenia w kwocie od
podać źródło lub tytuł

- kosztów pogrzebu w kwocie od
podać źródło lub tytuł

14. Zostałem (am) uprzedzony (na), że za złożenie fałszywego oświadczenia o niezyskaniu odszkodowania lub świadczenia od sprawcy lub sprawców przestępstwa, z tytułu ubezpieczenia, pomocy społecznej albo z innego źródła lub tytułu grozi odpowiedzialność karna na podstawie art. 233 Kodeksu karnego.

.....
data

.....
podpis osoby uprawnionej

¹ Wypełnia osoba uprawniona, ubiegająca się o kompensatę jako osoba najbliższa ofiary, która poniosła śmierć na skutek przestępstwa.

² Pouczenie:

Na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dniao państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych (Dz. U. Nrpoz.) osoba, której przyznano kompensatę jest obowiązana ją zwrócić, jeżeli umorzono postępowanie karne z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1 pkt 1, 2, 3, 7 i 9 Kodeksu postępowania karnego, bądź wydano wyrok uniewinniający z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 Kodeksu postępowania karnego.

Kompensatę zwraca się do organu orzekającego, który wydał orzeczenie o przyznaniu kompensaty w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o obowiązku zwrotu kompensaty. Jeżeli osoba uprawniona nie zwróci kompensaty w powyższym terminie, Skarbowi Państwa przysługuje w stosunku do osoby uprawnionej roszczenie o zwrot kompensaty.

³ Do wniosku należy dołączyć w szczególności:

- odpisy odpowiednich orzeczeń wydanych w postępowaniu karnym,
- odpisy zaświadczeń lekarskich lub opinii biegłego, dotyczących doznania przez ofiarę uszczerbku na zdrowiu,
- inne dokumenty potwierdzające informacje zawarte we wniosku.

* niepotrzebne skreślić

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji ustawowej zawartej w art. 9 ust. 5 ustawy z dnia o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych, upoważniającej Ministra Sprawiedliwości do określenia wzoru formularza wniosku o przyznanie kompensaty. We wzorze tym powinna zostać uwzględniona potrzeba zgromadzenia dostatecznych danych, umożliwiających przyznanie kompensaty.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 powołanej wyżej ustawy wniosek o kompensatę powinien zawierać:

- 1) imię, nazwisko i adres osoby uprawnionej;
- 2) informację o stanie rodzinnym osoby uprawnionej;
- 3) wskazanie daty i miejsca popełnienia przestępstwa stanowiącego podstawę ubiegania się o kompensatę i jego zwięzły opis z podaniem skutków;
- 4) informację o rodzaju i wysokości poniesionych kosztów oraz utraconych zarobków lub innych środków utrzymania (kompensata może pokrywać wyłącznie utracone zarobki lub inne środki utrzymania, koszty leczenia i koszty pogrzebu);
- 5) uprzedzenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia o nieuzyskaniu odszkodowania lub świadczenia z innych źródeł lub tytułów, o których mowa w art. 5 ustawy (kompensatę przyznaje się wówczas i w takiej wysokości, w jakiej osoba uprawniona nie może uzyskać pokrycia utraconych zarobków, innych środków utrzymania lub kosztów leczenia albo pogrzebu od sprawcy lub sprawców przestępstwa, z tytułu ubezpieczenia, pomocy społecznej albo z innego źródła lub tytułu, niezależnie od tego, czy sprawca lub sprawcy przestępstwa zostali wykryci, oskarżeni lub skazani);
- 6) oświadczenie osoby uprawnionej, złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej, o nieuzyskaniu odszkodowania lub świadczenia z innych źródeł lub tytułów, o których mowa w art. 5 ustawy;
- 7) oświadczenie osoby uprawnionej o znajomości obowiązków wynikających z art. 13 ustawy (reguluje sytuacje, w których powstaje obowiązek zwrotu przyznanej kompensaty).

Natomiast stosownie do art. 9 ust. 3 ustawy, jeżeli o kompensatę ubiega się osoba najbliższa, dołącza ona do wniosku dokumenty potwierdzające fakt pozostawania w czasie popełnienia przestępstwa stanowiącego podstawę wniosku na utrzymaniu ofiary, która na skutek tego przestępstwa poniosła śmierć.

Wszystkie wymienione powyżej dane zostały wyszczególnione we wzorze formularza wniosku, ustalonego projektowanym rozporządzeniem – tak, aby osoba uprawniona do złożenia wniosku o kompensatę miała możliwość podania w sposób jak najbardziej wyczerpujący, wszystkich informacji potrzebnych w toku orzekania w przedmiocie kompensaty. W punkcie 12 wzoru formularza przewidziano wskazanie przez osobę uprawnioną wszystkich dokumentów dołączonych do wniosku. W celach informacyjnych zasadnym było podanie w przypisie, o jakie konkretnie dokumenty chodzi.

Określenie wejścia w życie rozporządzenia na dzień 1 lipca 2005r. jest niezbędne z uwagi na to, że zawarta w nim regulacja ma podstawowe znaczenie dla prawidłowego wprowadzenia w życie postanowień ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych, która to ustawa również powinna obowiązywać od 1 lipca 2005r. Wynika to z Dyrektywy Rady nr 2004/80/EC z 29 kwietnia 2004 r., dotyczącej kompensaty dla ofiar przestępstw (OJ L 261 z 6 sierpnia 2004 r., s. 15 – 18), która nakłada na każde państwo członkowskie Unii Europejskiej obowiązek wprowadzenia systemu kompensacyjnego do dnia 1 lipca 2005r.

Ocena skutków regulacji

Koszty wdrożenia niniejszego rozporządzenia ograniczą się dla budżetu państwa do kosztów wytwarzania formularzy (papier, druk). Formularze można będzie wytwarzać na bieżąco, korzystając ze wzorów, dostępnych także w formie elektronicznej, stosownie do rzeczywistych potrzeb, tj. liczby wniosków, które będą składane na podstawie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych. Formularze powinny jednak stale być dostępne w każdej prokuraturze okręgowej oraz w każdym sądzie rejonowym. Precyzyjne określenie skutków finansowych regulacji nie jest możliwe, gdyż nie jest znana liczba osób, które będą ubiegać się o przyznanie kompensaty.

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na rynek pracy, sytuację i rozwój regionalny oraz konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki.